

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conferentiæ Theologico Morales

Compendiosè propositæ ac breviter resolutæ Ad Usum Directorum
Conferentiarum Hebdomadalium ... DD. Parochorum, Curatorum,
Confessariorúmque omnium

Ex Materia De Actibus Humanis Excerptarum

Sargar, Elisaeus

Augustæ Vindelicorum, 1720

Conferentia XLVII. Qualis cognitio requiritur ad actum humanum ?

urn:nbn:de:hbz:466:1-41214

ergo vitam, ut & tu vivas, & diligas Dominum Deum tuum. Josue 24. Optio vobis datur eligite vobis, quod placet. & in nova lege. Luc. 9. Si quis vult venire post me, &c. 1. Cor. 7. Quod vult, faciat, non peccat: nam qui statuit in corde suo firmus: habens necessitatem, potestatem autem habens voluntatis sua, &c. Quæ omnia non tantum probant dari liberum arbitrium, sed insuper illud consistere in libertate agendi vel non agendi, vel etiam contrarium agendi.

Jam ergo libertas illa, quæ habitis requisitis ad agendum, potest agere & non agere, vocatur *libertas exercitii, & Contractionis*; quia est indifferentia ad duo contradictoria, scilicet *agere, non agere, velle, non velle*. Alia autem indifferentia ad actus contrarios, quæ voluntas habitis omnibus ad agendum requisitis, potest sic agere, vel oppositum agere, seu hunc, vel alium contrarium actum exercere circa idem objectum, dicitur *libertas contrarietatis & specificationis*, quia est ad actus specie diversos, & positivè contrarios; ut *velle, nolle; amare, odisse; consentire, dissentire, &c.* His prænotatis sit

CONFERENCE XLVII.

Qualis cognitio requiritur ad actum humanum?

RESOLUTIO; ad actum humanum moraliter bonum vel malum requiritur advertentia ad ipsum actum 2. cognitio omnium ad eum, quæ talis est, concurrentium. 3. aliqua deliberatio (formalis vel virtualis) & 4. saltem ut

Pars II. F bonus

bonus esse possit, iudicium practicum de honestate actus. Certa apud omnes.

Probatur prima pars: *requiritur advertentia ad ipsum actum.* Nam actus humanus debet esse in pleno dominio & potestate operantis, ut nimirum eum elicere vel non elicere, continuare vel abrumperere possit: hoc autem fieri nequit, nisi advertat ad ipsum actum: igitur, &c. Et hinc primæ intellectus cogitationes, & motus primò primi, qui ex sola apprehensione objecti absque ulla sui advertentia in voluntate vel appetitu sensitivo exurgunt, ut iræ, delectationes, &c. non possunt esse actus humani, nec liberi, nec boni nec mali moraliter; consequenter ad hoc requiritur advertentia ad ipsum actum, ut nimirum quis sciat vel advertat se talem actum, bonum vel malum, elicere vel habere.

Probatur II. pars: *requiritur cognitio omnium ad eum actum, quæ talis est, concurrentium;* utpote objecti & circumstantiarum: quia actus humanus debet voluntariè tendere in objectum, ideoque objectum debet esse volitum, & consequenter præcognitum ut tale, scilicet ut affectum his circumstantiis, in quantum ad actum humanum, bonum vel malum, concurrat; alioquin quacunque ratione aliquid ad actum concurrens non est cognitum, etiam non est volitum, eadem ratione actus non erit voluntarius, nec consequenter humanus, bonus vel malus. E. g. *Brutus occidit Patrem gladio.* Ad hoc ergo, ut actus ille parricidii sit humanus & voluntarius, debet in primis cognitum esse objectum, ut nimirum sciverit esse hominem,

minem, quem percutit, & non putatam feram :
deinde debet cognita fuisse *Circumstantia illa, quid-*
nimirum hominem illum esse Patrem suum : ho-
minem illum esse Patrem suum : denique debet
esse cognitum instrumentum, scilicet *se gladio per-*
cutere, & non putato baculo ; alioquin in primo
occisio erit, non homicidium : in secundo homici-
dium quidem, *non parricidium* : in tertio denique
percussio tantum, & *non occisio* erit voluntaria &
actus humanus.

Probaturs tertia pars : *requiritur aliqua delibera-*
tio : quia actus humanus debet tendere in objec-
tum, ut practice cognitum secundum suam bo-
nitatem vel malitiam (nihil enim volitum, nisi
præcognitum) atqui non potest practice cognos-
ci, ut operabile secundum bonitatem vel malitiam
absque aliqua deliberatione ; cum nullum objec-
tum particulare homini in hac vita proponatur &
apparet ita omni ex parte bonum, adeoque hic &
nunc necessario prosequendum, quin simul appa-
reat admixta aliqua ratio mali, & econtra. v. g.
Intellectus in objectis virtutum proponit quidem
rationem boni honesti, propter quam appetenda
sint ; simul tamen mox reperit rationem aliquam
mali, utpotè molestiæ, difficultatis, contrarietatis
ad appetitum, &c. propter quam fugienda vi-
deantur. Similiter in objectis vitiorum, propo-
nit rationem mali inhonesti, seu turpitudinem &
reatum, propter quam rationem fugienda sint :
at occurrit simul aliqua ratio boni convenientis,
utilis vel delectabilis, &c. & propterea amplex-
tenda videantur : quare tunc humanæ rationis offi-

cium est, conferre utrinque rationes convenientiæ & disconvenientiæ, & sic *deliberare*, quid cui in operatione præferendum sit: & sic ergò ad actum humanum, ut voluntarius fiat bene vel male, requiritur *deliberatio aliqua formalis vel virtualis*. Et hinc

Probatur IV. pars: *saltem ut bonus esse possit actus humanus*, requiritur *judicium practicum de honestate actus*: quo nimirum intellectus post deliberationem in utramque partem practice concludat: hic & nunc hoc esse bonum ac licitum, hoc verò malum ac illicitum. e. g. *Est consulatio practica: an occasio furti 1000. florenorum mihi oblata sit* hic & nunc amplectenda ob rationes utilitatis, an verò repudianda ob rationes disconvenientiæ & malitiæ propositas; atque hoc est *dubium practicum* subsumit synderesis, *omne malum est fugiendum*; atque exindè ratio practice concludit, *hoc futurum committendum esse ut simpliciter malum*; quæ proinde conclusio seu dictamen practicum est, ipsa *recta conscientia*. Hinc ergò patet, quod absque illo *judicio practico* (stante deliberatione) intellectus maneret adhuc dubius: cum dubio autem practico de honestate actus, non potest fieri actus bonus, sed semper malus, juxta dicta sup. de conscientia dubia: igitur ad bonitatem actus humani requiritur *judicium practicum de honestate actus*; quæ est quarta pars resolutionis probatæ.

